

Uppsala universitet och
Mälardalens högskola
Rektor vid respektive lärosäte

Juridiska avdelningen
Teresa Edelman
BESLUT

2004-03-05
Reg.nr 31-4678-03

Anmälan mot Uppsala universitet och Mälardalens högskola angående forskarutbildning och anställning som doktorand

Anmälan

H har hemställt om Högskoleverkets granskning av Uppsala universitets och Mälardalens högskolas sätt att sköta hans forskarutbildning och anfört i huvudsak följande.

Han är sedan den 4 juni 1998 antagen till forskarutbildning vid företagsekonomiska institutionen vid Uppsala universitet. I samband med antagningen anställdes han som doktorand vid institutionen för ekonomi och informatik vid Mälardalens högskola. Han var anställd som doktorand mellan den 1 juli 1998 och den 30 september 2003. Under denna period var han föräldraledig under cirka ett och ett halvt år och i övrigt ägnade han cirka 80 procent av sin arbetstid åt sina forskarstudier och cirka 20 procent åt undervisning och annan institutionstjänstgöring. Formellt hade han en huvudhandledare från företagsekonomiska institutionen vid Uppsala universitet och en biträdande handledare från institutionen för ekonomi och informatik vid Mälardalens högskola. Huvudhandledaren förhöll sig dock helt passiv till hans forskarutbildning. Den biträdande handledaren var också i allt väsentligt passiv. Vid upprepade tillfällen bad han sin biträdande handledare om förslag och synpunkter på sådant som forskningsfrågor, relevant litteratur, undersökningsplanering och undersökningsdesign. Den biträdande handledaren agerade dock konsekvent som att det är doktorandens uppgift att helt på egen hand formulera forskningsfrågorna, identifiera den relevanta litteraturen och planera och designa undersökningen. Han blev tvungen att välja ett avhandlingsämne utan någon hjälp från handledaren. Efter ett och ett halvt år sade hans biträdande handledare till honom att han var osäker hur avhandlingsämnet skulle studeras och föreslog ett annat ämne. I förhoppning om att få en bättre handledning bytte han ämnet enligt handledarens förslag. Handledningen blev dock inte bättre. Den 11 november 2002 lämnade han en skriftlig begäran till studierektorn för forskarutbildningen vid företagsekonomiska institutionen vid Uppsala universitet om att få byta biträdande handledare. Den 13 november fick han ett svar från universitetet om att saken skulle undersökas. Sedan dess har han inte fått något besked om byte av handledare.

BESLUT

2004-03-05

Reg.nr 31-4678-03

Sid 2

Som en följd av sin begäran blev han kallad till ett möte vid institutionen vid Mälardalens högskola. Han blev då erbjuden att gå över till Mälardalens högskola och fortsätta sin forskarutbildning fram till licentiatexamen där. I annat fall var högskolan inte beredd att längre finansiera hans forskarutbildning vid Uppsala universitet. Han kände sig tvungen att anta erbjudandet. Därefter visade det sig dock att de tilltänkta nya handledarna inte kände till hans avhandlingsämne. Han lämnade förslag på en annan biträdande handledare. Institutionen skulle bifalla hans önskemål under förutsättning att han skulle skriva något under ledning av den tilltänkte huvudhandledaren. Först tackade han ja till detta erbjudande men det gick snart upp för honom att syftet med arrangemanget var att bedöma hans förutsättningar att slutföra forskarutbildningen. Han avbröt då samarbetet med den tilltänkte huvudhandledaren och påpekade för institutionen att det som pågick låg helt utanför hans forskarutbildning och var helt regelvidrigt. Den 15 september 2003 fick han ett brev från Mälardalens högskola där det stod att hans anställning inte skulle förnyas efter den 30 september 2003 och att det var ett beslut som fattats med stöd av 8 kap. 10 § högskoleförordningen. Hans individuella studieplan blev inte fastställd och uppföljd på det sätt som krävs enligt högskoleförordningens föreskrifter och Uppsala universitets egna lokala regler. Någon finansieringsplan upprättades inte för honom vilket krävs enligt universitetets föreskrifter. Vad han har förstått följer handledarkollegiet vid företagsekonomiska institutionen vid Uppsala universitet normalt upp doktorandernas studieplaner vid ett möte som kollegiet har varje höst. Hans biträdande handledare deltog inte i kollegiets möten före 2001 och var inte ens kallad till mötena. Institutionen har således inte följt upp hans individuella studieplan på samma sätt som de andra doktorandernas. Till detta kommer att han aldrig blev tillfrågad hur hans studier framskrider. Företagsekonomiska institutionen hade således knappast något underlag för att kunna följa upp hans studier och gjorde heller inget för att samla in ett sådant underlag. Institutionen tycks alltså inte ha sett det som sin uppgift att följa hans studier. Detta intryck förstärks av att han inte fått något gensvar eller hjälp då han vänt sig till institutionen. Vid två tillfällen hade han stämt möte med sin huvudhandledare, den 6 december 2000 och den 16 september 2002. Båda gångerna påtalade han brister i sin forskarutbildning. Mötena ledde dock inte till några insatser från huvudhandledarens sida förmodligen därför att han inte betraktas som doktorand vid Uppsala universitet utan som doktorand vid Mälardalens högskola.

Utredning

Högskoleverket har anmodat Uppsala universitet och Mälardalens högskola att yttra sig över anmälan.

Mälardalens högskolas yttrande

Mälardalens högskola har anfört bl.a. följande.

Högskolan har beslutat att inte förlänga doktorandanställningen för H eftersom han inte bedöms ha en rimlig möjlighet att fullborda sin doktorandutbildning

BESLUT

2004-03-05

Reg.nr 31-4678-03

Sid 3

fram till doktorsexamen under den kvarvarande finansieringstiden. H har erbjudits att få nya handledare och bli inskriven som doktorand vid Mälardalens högskola för att avsluta sin forskarutbildning med en licentiatexamen. Denna lösning har dock H inte godtagit. Dessutom kan konstateras att H inte heller på ett tillfredsställande sätt skött den del av doktorandanställningen som skall ägnas åt institutionstjänstgöring.

Till sitt yttrande har Mälardalens högskola fogat yttranden från huvudhandledaren och biträdande handledaren.

Uppsala universitets yttrande

Uppsala universitet har anfört i huvudsak följande.

H har sedan antagningen examinerats i endast 15 poäng av stipulerade 70 poäng läskurser. Institutionen för ekonomi och informatik vid Mälardalens högskola har i oktober 2003 anhållit hos samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Uppsala universitet om indragning av handledning och andra resurser för H. Som skäl har angetts att H i väsentlig grad har åsidosatt sina åtaganden enligt den individuella studieplanen. Till anhållan har fogats huvudhandledarens och biträdande handledarens yttranden för att visa att H inte har haft önskvärd progression. Fakultetsnämndens utredning av ärendet har visat att dokumentationen kring Hs forskarstudier är bristfällig och att vederbörligen fastställda individuella studieplaner saknas. De studieplaner som finns arkiverade har endast undertecknats av den biträdande handledaren som saknar befogenhet att fastställa studieplanen å fakultetsnämndens vägnar. Fakultetsnämnden har därför vid sammanträde den 27 november 2003 beslutat att avslå begäran om indragning av handledning och andra resurser. Mot denna bakgrund gör rektor följande bedömning. Företagsekonomiska institutionen har genom sitt agerande brutit i sitt ansvar att upprätta studieplaner och att tillhandahålla adekvat handledning för H. Fakultetsnämnden har anmodat företagsekonomiska institutionen att fullgöra sina åtaganden enligt 8 kap. 8 § högskoleförordningen genom att, i samråd med H, omgående fastställa en individuell studieplan för honom samt tillgodose hans behov av adekvat handledning. Fakultetsnämnden har därvid tagit sitt ansvar för Hs fortsatta forskarstudier. Vad gäller Hs studiefinansiering förutsätter universitetet att dennes anställning förnyas av Mälardalens högskola då detta får anses ha ingått i överenskommelsen mellan företagsekonomiska institutionen i Uppsala och institutionen för ekonomi och informatik i Västerås.

Övrigt

Uppsala universitet och Mälardalens högskola har getts tillfälle att ta del av varandras skrivelser.

H har getts tillfälle att ta del av båda lärosätenas skrivelser och förklarat att han inte har något mer att tillägga.

Högskoleverkets bedömning

I 2 kap. 5 § högskolelagen (1992:1434) anges att för forskarutbildning finns de vetenskapsområden som riksdagen bestämmer. Dessa vetenskapsområden finns vid universiteten. På ansökan av en högskola som inte är universitet, kan regeringen besluta att ett eller flera av vetenskapsområdena skall finnas vid den högskolan. Ett sådant beslut får meddelas, om grundutbildning och forskning vid högskolan har en sådan kvalitet och omfattning inom vetenskapsområdet att forskarutbildning kan bedrivas på en hög vetenskaplig nivå.

Av 9 kap. 1 § högskoleförordningen (1993:100) framgår att till forskarutbildning får antas endast så många doktorander som kan erbjudas handledning och godtagbara studievillkor i övrigt och som har studiefinansiering enligt 3 § samma kapitel. Enligt den sistnämnda bestämmelsen får fakultetsnämnden till forskarutbildning anta bara sökande som anställs som doktorand eller som beviljas utbildningsbidrag för doktorander. Fakultetsnämnden får dock anta sökande som har någon annan form av studiefinansiering, om nämnden bedömer att finansieringen kan säkras under hela utbildningstiden och att den sökande kan ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kan slutföras inom fyra år vad gäller licentiatexamen och åtta år vad gäller doktorsexamen.

I 8 kap. 8 § högskoleförordningen anges att för varje doktorand skall det upprättas en individuell studieplan. Den skall fastställas av fakultetsnämnden efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare. I bestämmelsen anges vidare vad den individuella studieplanen skall innehålla och att den skall följas upp av fakultetsnämnden minst en gång varje år. Vid uppföljningen skall doktorand och handledare informera fakultetsnämnden om hur utbildningen framskrider. Fakultetsnämnden kan därvid eller när det annars är påkallat göra de ändringar i den individuella studieplanen som behövs.

Av 8 kap. 9 § högskoleförordningen framgår att en doktorand som begär det skall få byta handledare.

Enligt 8 kap. 5 § högskoleförordningen skall fakultetsnämnden ha det övergripande ansvaret för forskarutbildningens kvalitet, uppläggning, studieplaner och handledning samt för samordning av kurser och utbildning av handledare. Fakultetsnämnden skall också ha allmän tillsyn över forskarutbildningen.

Av de av H åberopade föreskrifterna utfärdade av samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Uppsala universitet framgår att när en doktorand antas skall en finansieringsplan upprättas för hela forskarutbildningstiden och bifogas den individuella studieplanen.

Av utredningen i övrigt framgår att H antogs år 1998 till forskarutbildningen vid företagsekonomiska institutionen vid Uppsala universitet med syfte att avlägga doktorsexamen och att hans studiefinansiering under forskarutbildningen skulle utgöras av anställning som doktorand vid institutionen för ekonomi och informatik vid Mälardalens högskola. Högskolan hade vid denna tidpunkt inte

BESLUT

2004-03-05

Reg.nr 31-4678-03

Sid 5

examensrätt inom forskarutbildningen. Höttermen 2002 fick högskolan rätt att utfärda doktors- och licentiatexamen, dock inom vetenskapsområdet teknik.

I likhet med rektor vid Uppsala universitet anser Högskoleverket att ansvaret för Hs forskarutbildning ligger på samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid universitetet. Vidare är det ostridigt i ärendet att Hs behov av handledning inte har tillgodosetts och att den individuella studieplanen inte har fastställts på vederbörligt sätt. Härutöver har H enligt högskoleförordningen en ovillkorlig rätt att få byta handledare. Hans begäran om att få byta handledare har fakultetsnämnden dock inte tagit ställning till. Universitetet, som ytterst ansvarig myndighet, kan inte undgå kritik för dessa brister.

Mälardalens högskola har bekräftat att högskolan har erbjudit H antagning till licentiatexamen med nya handledare. Högskolan saknar dock det för Hs forskarutbildning relevanta vetenskapsområdet och kan därför inte anta honom i hans forskningsämne. Mot denna bakgrund framstår högskolans erbjudande som märkligt.

Av Uppsala universitets yttrande framgår att fakultetsnämnden vid universitetet numera har tagit sitt ansvar för Hs forskarutbildning genom att ha prövat Mälardalens högskolas begäran om att dra in Hs rätt till handledning och, i konsekvens med resultatet av denna prövning, anmodat företagsekonomiska institutionen att fastställa en individuell studieplan och tillgodose Hs behov av adekvat handledning. Högskoleverket förutsätter att universitetet också följer sina lokala regler om finansieringsplan och ser till att den bedömning om studiefinansiering som fakultetsnämnden gjorde vid antagningen skall kunna uppfyllas. Med hänsyn till omständigheterna i ärendet anser Högskoleverket att Uppsala universitets förväntningar på att Mälardalens högskola skall förnya Hs anställning framstår som rimliga.

Högskoleverket avser att under hösten 2004 följa upp ärendet.

På Högskoleverkets vägnar

Annica Lindblom

Chefsjurist

Teresa Edelman

Verksjurist

Kopia för kännedom:

H